

פרות תכליתיות צריכות להצטיין בתנובתן וגם להשתמר יפה

ולעמוד במלוא כושרן להנבה בתקופתן הראשונה.

פר ב'. לפר זה היו בנות מצטיינות במיבנה הגוף; הן היו הטובות ביותר בתצוגה, ללא כל ספק, אולם כושר הנבתן אין בו כדי לנצל את התכונות האידיאליות של טיפוס זה. המסקנה היא איפוא כי לא יאה זה מוצדק לגבי שום בוקר ישראלי או אחר להשתמש בפר זה עקב הנחילו לבנותיו כושר הנבה בלתי מספיק.

פר ג'. בנותיו של פר זה היו בינוניות, הן מבחינת הטיפוס והן מבחינת רמת התנובה. ונראה לי כבלתי ראוי לשימוש נרחב מחמת רמתו הנמוכה.

פר ד'. לפר זה היו בנות שלא השביעו רצון משתי הבחינות גם יחד. פר כזה ניתן לראות ככשלון מוחלט ויש להמליץ ללא כל ספק על שליחתו מיד לבית-המטבחיים והפסקת השימוש בו למטרות רבייה.

פר ה'. זו היתה נקודת-אור אמיתית. הוא אמנם לא היה מן המצטיינים, אך הגיע לרבע העליון, הן מבחינת הטיפוס של בנותיו והן בזכות רמת תנובתן. אנו רואים בו את פר העתיד אשר יטביע את חותמו לשנים רבות על עדר החלב הישראלי (מסקנה זו עמדה במבחן העתים — בפר זה נעשה שימוש נרחב והוא תרם רבות לטיפוח העדר הישראלי. אף לא אחד מארבעת הפרים האחרים נשא חן מלפני הבוקרים והשימוש בהם היה מוגבל ביותר).

אנשי המקצוע הישראליים רצו לשכנעני שאמליץ על מכירתו של פר א' לבשר. תשובתי להם היתה כי תחת שחיטתו של פר שהעמיד בנות גבוהות תנובה מוטב לנו להתקין סטנדרטים לייצור חלב יעיל ורק לאחר מכן נניח לבוקרים עצמם להחליט מי מן הפרים יידון לפסילה. כעבור שנה נמכר פר זה לבשר, למרות הנחילו לבנותיו כושר הנבה גבוה ביותר בתקופתן הראשונה. אנשי הענף הישראליים, החדור רים שאיפה לייעול, לא רצו להשתמש בו מכיוון שבנותיו החלשות לא החזיקו מעמד בעדריהם. אנשי המדע והסטטיסטיקאים בישראל קבעו

כושר הנבה גבוה הינו תנאי יסוד לגבי כל הצלחה במשק החלב ובטיפוח, אך עלינו לשית את ליבנו גם לגורמים אחרים. מידת יעילותו של משק חלב בכללו תלויה במידה שווה בכושר התמדתן של הפרות בעדר, מידת השתמרותן וכן על מכירות טובה בשוק. על מנת שתעמוד בעול התנובה הגבוהה עלינו לפתח טיפוס מיוחד של פרת-חלב. על כל בוקר לשים בראש מעייניו טיפוס של פרה חזקה, בעלת עטין, רגליים וטלפיים חזקות.

נתגלגלה לידי הזדמנות מאלפת להיווכח בדבר כשימשתי בשנים 1962-1963 כמזמחה מטעם אירגון המזון והחקלאות של האו"ם ביש"ראל. מכיוון שהבוקרים הישראליים השקיעו את כל מרצם בהפקת תנובות חלב גבוהות ככל האפשר מפרותיהם, ותו לא — ראיתי במשקים הישראליים מספר רב של פרות בלויות, בעלות עטינים לקויי-מיבנה, רגליים וטלפיים רעועות, ולא היה בפרות כל חוסן וכושר התמדה בהנבתן הגבוהה. תנובותיהן, משך תקופת חייהן הקצרה היו דומות לאלו המתקבלות בארה"ב, אולם שיעור היציאה מן העדר הגיע ל־35 אחוזים ואף למעלה מזה — שיעור העולה בהרבה על זה שהינו כדאי מבחינה כלכלית.

בתנאים אלה, אין נוהגים הישראלים לקיים תערוכות בקר. תחת זאת הם מקיימים ימי-שדה לבוקרים, בהם הם מציגים 15 בנות של פרים ממכונני ההזרעה שנבחרו באקראי, בעלות תנובות מבוקרות.

מיפנשי בוקרים כאלה מתקיימים אחת לשנה. ארבעה ימים לאחר בואי לישראל נתבקשתי להעריך קבוצות בנות כאלו של 5 פרים ממכונני ההזרעה בתצוגה, בה התכנסו כ־800 בוקרים. למזלי, קבוצות אלו של בנות שנבחרו באקראי היוו מידגם מייצג ביותר. ניתוח התצפיות, ההערכה והמסקנות, כפי שהוקלטו על רשם-קול משך התצוגה, היו כדלהלן:

פר א'. בעל מורשת חלבנית מצטיינת, אחד הטובים מסוגו, אולם בנותיו חסרות את החוסן, בעיקר במיבנה גופן, מכדי שתוכלנה לפתח

להוציאן מן העדר קודם זמנן, עוד בטרם הגיעו למעמד של פרות חלב מכניסות ויעילות. מספר רב מאוד של פרים אחרים הביאו לידי כך ש-20-30 אחוז מבנותיהן היו נחותות מן הסטנדרד הממוצע מבחינת מיבנה הרבעים הקדמיים, האחוריים, היצמדות העטין, מיקום הפטמות או בתכונות רגליהן וטלפיהן. לעתים הנחיתות מתבטאת רק באחת או שתיים מן התכונות, אך לעתים קרובות התבטא הנזק לאורך כל שורת התכונות.

לאור ניסיונות העבר הללו יודה הבוקר הנ"בון והמתקדם והשואף להתפרנס בכבוד מעדרו, כי עליו לשים לב הן לרמת התנובה והן לתכונות גוף טיפוסיות שיסייעו לפרה בהנבחה. לפיכך, כל מטפח הגזע הטהור וכן הבוקר המסחרי מדגישים במיוחד את תכונות הגוף הקשורות בחוסנה וכושר קיומה של הפרה. לשם התקיימות כושר הנבה גבוה יש להחזיר גם תכונות אלה:

כושר השתמרות

1. עטין בנוי היטב ומחובר כדבעי.
2. רגליים וטלפיים בריאות וחזקות.
3. חוסן גופני, מלווה תכונות חלבניות.
4. צורה ומיבנה של מערכות הגוף השונות שיאפשרו תיפקוד נאות, ובכלל זה מיבנה טוב של העכוז, כפי הדרוש להמלטה נורמאלית, ורחם בריא.

עטין מצויין לפרה בת 10 שנים. היא זכתה בתואר All American — (כליל השלמות באמריקה) בין הפרות הקשישות ב-3 תקופות רצופות היא הניבה בכל תקופה למעלה מ-11,000 ק"ג חלב עם 453 ק"ג שומן.

כי יהא זה ב-40% יעיל יותר לשים לב הן לטיפוס והן לגובה התנובה מלכתחילה, תחת להתרכז תחילה בתכונה אחת ואחר כך בתכונה האחרת. ורק מי שמכיר את התנאים בישראל, בה החשיבו בתחילה את כושר ההנבה בלבד, לא יוכל להתחמק מן המסקנה לגבי חשיבותם הרבה של שני הגורמים גם יחד. דוחות מן הזמן האחרון מבהירים כי הושגה התקדמות ניכרת, וכי שיעור היציאה מן העדר הופחת במידה רבה. כתוצאה מכך, כמות מסוימת של פרות מצטיינות אף יוצאו לחו"ל.

פרת-חלב טובה, אולם בעלת-עטין שאינו צמוד כדבעי, דבר שיפגע ביעילותה אף בשחר-ימיה.

הבוקר החולב את פרותיו במו ידיו לא יתקשה בקביעת הכללים לפיהם יפתח את העדר. הוא מכיר וידע יפה כיצד יכולות תכונות גופניות לקויות להביא לידי צימצום תנובת החיים של הפרה. רבים מבין הבוקרים שמעו ודאי תולדותיהם של פרים אשר תרמו לכשלון בנותיהם בתנובות-חיים. והנה מספר דוגמאות: היה פר מן המערב התיכון של ארה"ב אשר עטיני בנותיו התמוטטו ממש ורק בודדות מהן סיימו את תקופתן השנייה.

בנותיו של פר אחר, ממזרח ארה"ב, סבלו תמיד מליקויי רגליים וטלפיים, ביחד עם הגיען לגיל של 4-5 שנים.

היה עוד פר שרבות מבנותיו היו נגועות כוץ-שרירים בהגיען לגיל של 5 או 6 שנים.

„נתפרסם" גם פר שרבות, רבות מבנותיו היו חלשות ו„שבירות" עד כדי כך שצריך היה

את הערכת הטיפוס של הבהמות ניתן לבצע לפי שיטות ניקוד המותאמות לכל גזע וגזע. את מערכות הניקוד ניסחו בלשון יום יום, המקובלת על הבוקרים בעבודתם. הנוסח הוא תיאורי בעיקרו ולא עוסק כל כך בהערכות, כך שאדם יכול לתאר לעצמו את הפרה הטיפוסית, ובהתאם לזה להעניק את המשקל היחסי לניקוד התכונות השונות. מתוארים החוסן והחולשות של הפרה הבודדת, או של כלל בנותיו של פר מסוים, תחת לשפטן ממש ולהעריכן בדייקנות. בלוח השיפוט כלולות 12 נקודות להערכת מיבנה הגוף; נקודות אלו מחולקות לנקודות מישנה ואת התוצאות אפשר לעבד ע"י מחשב. המידע המתקבל בדרך זו הינו רב ערך לברירת פרים לשירות הזרעה. כך, למשל, מעובדים הנתונים לגבי מיבנה הרבעים הקדמיים, גודל הפטמות ומיקומן:

רצועת-תלי של עטין זה מסיטה את מרכז החלק התחתון של העטין ומשבשת לחלוטין את מיקום הפטמות. פרה כזו היא כמעט חסרת תועלת ומוטב להוציאה לאיטליז.

רבעים קדמיים:

1. אורך בינוני וחיבור טוב.
2. אורך בינוני, גוזה במיקצת.
3. קצר.
4. מידלדל.
5. „שבור” ו/או פגום לגמרי.

גודל הפטמות ומיקומן:

1. מאונכות, אורך וגודל רצויים, מיקום נגדי טוב.
2. מניחות את הדעת, ללא פגם בולט.

5. תכונות חלבניות בעלות כושר הורשה רב, התורמות לכושר ההנבה של הפרה. מבכיר רות מפותמות צוברות שומן רב בעטיניהן ותנור בתן אינה גבוהה ועל כן אף לא ישיגו תנובת חיים גבוהה; פרות מפותמות בגיל מבוגר אינן מגיעות לרמות תנובה גבוהות, הן סובלות בדרך כלל ממשברים בהמלטה, קלות להינזק, מנת קיומן גבוהה יותר, והן נוטות יותר להיפגע בקאטוזיס לאחר ההמלטה.

כושר ביצוע

1. היחלבות מהירה.
2. גודל ומיקום נאותים של הפטמות.
3. מזג נוח.
4. אינן נפגעות בכיווץ השרירים.
5. קומה בינונית או אף למעלה מזה, כיוון שפרה בעלת גוף מוגבה מניבה חלב נקי יותר, ממעטת לסבול ממחלות עטין ונוחה יותר לחלי-בה.

6. תיאבון טוב וכושר קיבול טוב למזון.
7. עמידות בפני מחלות עטין.

התכונות הנ"ל מסייעות להפיק רווחים מפרות המסוגלות להניב כמויות חלב גדולות משך תקופת חיים ארוכה מבלי שתידקקנה לפיגוקים ותשומת-לב רבה מדי. הבוקר המסחרי זקוק לבהמות כאלו על מנת שתחזקנה מעמד בעדרו תקופות ממושכות ולא תתמוטטנה מאכף התנובה הגבוהה.

מכירות טובה, פירושן של דבר שהפרות העודפות תהיינה מבוקשות ע"י שכניך, או שהן גם בעלות הופעה נאה בשוק הבשר, כפרות פסולות, ויביאו תמורה טובה. הבוקר בעל החוש המעשי מאמין כי החתירה לטיפוס של פרה נאה בגופה מביאה רווחים גדולים יותר. כל בוקר מסחרי ומטפח צריך להציב לעצמו את התקנים הנראים לו לגבי טיפוסיותה של הפרה וכושר הנבחה. בעל עדר העובר משיטת מימשק אחת לאחרת, כגון — מרעייה להאבסה ברפת בלבד, צריך לשאוף לשינוי טיפוס בהמר תיו בהתאם. למולגו, מכוני ההזרעה והתאחר דויות הבוקרים מסוגלים לספק כיום לבוקרים את האינפורמציה הדרושה בנדון.

[illegible]

DATE 1-20-76 (161.3-6.9)

NAME	NO	LOST
CLASSIFIED	<u>9150</u>	P.O. <u>5169</u> T.O.
PROBATION	<u>12</u>	TERMINATED 1ST LICATION RECORD
OWNER	<u>3640</u>	DOUBTERS <u>AV</u>
RECORDS III	<u>1672</u>	RECORDS IV
RECORDS V	<u>1587</u>	US M <u>347</u>
RECORDS VI	<u>580</u>	RECORDS VII
RECORDS VIII	<u>540</u>	RECORDS IX
RECORDS X	<u>540</u>	RECORDS XI
RECORDS XII	<u>540</u>	RECORDS XIII
RECORDS XIV	<u>540</u>	RECORDS XV
RECORDS XVI	<u>540</u>	RECORDS XVII
RECORDS XVIII	<u>540</u>	RECORDS XIX
RECORDS XX	<u>540</u>	RECORDS XXI
RECORDS XXII	<u>540</u>	RECORDS XXIII
RECORDS XXIV	<u>540</u>	RECORDS XXV
RECORDS XXVI	<u>540</u>	RECORDS XXVII
RECORDS XXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXIX
RECORDS XXX	<u>540</u>	RECORDS XXXI
RECORDS XXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXIII
RECORDS XXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXV
RECORDS XXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXVII
RECORDS XXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXIX
RECORDS XXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXI
RECORDS XXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXIII
RECORDS XXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXV
RECORDS XXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXVII
RECORDS XXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXIX
RECORDS XXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXI
RECORDS XXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXIII
RECORDS XXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXV
RECORDS XXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXVII
RECORDS XXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXIX
RECORDS XXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXI
RECORDS XXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXIII
RECORDS XXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXV
RECORDS XXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXVII
RECORDS XXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXIX
RECORDS XXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXVII
RECORDS XXXXXXXXXXVIII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIX
RECORDS XXXXXXXXXX	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXI
RECORDS XXXXXXXXXXII	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXIII
RECORDS XXXXXXXXXXIV	<u>540</u>	RECORDS XXXXXXXXXXV
RECORDS XXXXXXXXXXVI		

DATE 1-20-70 (Vol. 2-63)

NAME WHE NO. 90 GRADE 7/16

CLASSIFIED VC 36 P.O. 10

PREDICTION: 1/4 - 1 THIRDS 1ST LEARNING SCORE OTHER

13.3 DARTS IN 1.39 RECORD IN 876 RECORDS

14.8879 US M 3.51 % 5-2-2 US M F

GRADED TO CV 21 IMPARTIAL IN 826 RECORDS

AV. 15004 US M 536 US F

PREDICTED FAVORABLE 7 US M -9 US F

RELIABILITY 98 % SIRE

TYPE: <u>2-21</u>	PLS M <u>92.6</u> % SA <u>77.2</u> % AN SCORE
<u>162</u>	DAS M <u>92.3</u> % SA <u>77.4</u> % AN SCORE
<u>162</u>	US M <u>92.9</u> % SA <u>80.1</u> % AN SCORE

DIFFERENCE FAVORABLE -1.65

2.9 % ABOVE DAS CV FAVORABLE SCORE FOR 196 DASH WITH LEARNING TEST

GRADED AN + CV - FOR RESPECTIVE TYPE

STAYING <u>-3</u>	HEAD
HEAD <u>-1.8</u>	STABLE
FRONT CO. <u>-10</u>	FRONT CO.
DASH <u>+2</u>	DICK
ADP <u>-1.8</u>	FLIP
HIND LEGS <u>-5</u>	FLIP LEGS
FEET <u>-7</u>	FEET
FACE LEADER <u>-19</u>	FACE LEADER
REAR LEADER <u>-2.8</u>	REAR LEADER
LEADER DARTS & FLOOR <u>-2</u>	LEADER SUPPORT
LEADER QUALITY <u>-1</u>	LEADER QUALITY
TOTALS <u>-9</u>	TOTALS
	-50

פר זה מושלם בכל המעלות — ברוחנות ונפש.
הנבה גבוה (613 + ק"ג חלב מעל לבנות
זמנו) ומיבנה גוף אידיאלי.

פר זה מוריש כנשר הבה טוב $(410 + x^2)$ מאד
זליב מעל בנתי'הזמ), אבל הוא לקרי מאד
בהחלשת מיבנה המג', ובייחוד — מיבנה
העשין. הוא נפסל וסולק ממכון ההחלטה.

פר זה -- אין בו ולא כלום -- לא בהעלאת התנובה ולא בשיפור חיבנה המגף. הוא הספיק להחליד 1,313 בנות ב־87% עדרים ולבטוף -- חוצא מנושרות.

ההזרעה המלאכותית, מכאן שלמכוני ההזרעה נודעת השפעה רבה על האיזון שבין החתירה להגדלת התנובה לבין ברירת טיפוס הפרה המתאים.

תכניות מכוני ההזרעה לגבי „זיווג תכונות“ ורבייה מתוכננת הינן בשימוש מלא כיום. אחת הסיבות להתקדמות מהירה זו היתה הכרתם של מכוני ההזרעה כי הבוקרים מפנים את עורפם במהירות לפרים המולידים בנות בעלות מיבנה גוף פגום. אחד המאורעות האחרונים הבולטים ביותר בשטח זה הינו מכירתו לשחיטה של פר שהעלה את התנובה ב־360 ק"ג, אך בנותיו לקו בחולשות מיבנה.

לאור המידע המצוי בידינו כיום קשה להצדיק את השימוש בפריים המנחילים לבנותיהם רגליים או עטינים בעלי מיבנה לקוי ורפויים שהם מתחת לממוצע הטיפוסי לגזע.

בעוד שבעבר היו בוקרים אשר נטו לזלזל בתכונות מיבנה הגוף, היו אחרים שניצלו נקודה זו מעבר לכל הצדקה. לא אחת קרה כי השתמשו בפר כיוון שהעניק לבנותיו תכונות מיבנה טובות אך יחד עם זאת הנחיל להן רמת תנובה נמוכה; בכך אין כל צידוק. על המטפח והבוקר לתור אחר פר בעל יתרונות משתי הבחינות גם יחד.

מכוני ההזרעה ביצעו עבודה הראוייה להעריכה רבה, בפרסמם סיכומים לגבי פריהם בכל הנוגע להורשת תכונות אופי, הרגלי הזנה, חלבנות, רגישות למחלות עטין וכד'.

יש לצפות להתקדמות טובה בשעה שבוררים לגבי כושר ההנבה ומיבנה טוב גם יחד. מחקרים אחדים מצביעים על כך כי תורשתיותן של מרבית תכונות הטיפוס דומה לזו של תורשתיות כושר ההנבה (כ־25 אחוזים), אך ישנן תכונות, כגון — חלבנות, גודל גוף, מזג והור פעה כללית שלגביהן התורשתיות גבוהה עוד יותר. מכאן שאפשר לצפות לפחות לאותה מידת הצלחה בסלקציה לגבי תכונות הטיפוס כמו בסלקציה לרמת התנובה. ולרוב יהא זה יעיל יותר לבצע את הסלקציה לגבי שתי התכונות במקביל, בעת ובעונה אחת.

3. הפטמות האחוריות ממוקמות רחוק מדי לאחור.

4. הפטמות הקדמיות מרוחקות מדי זו מזו.

5. צורה בלתי רצויה.

אחוז הפרות הנכלל בשתי הדרגות הראש

פרה עם רגליים וטלפיים כמעט אידיאליות

שונות מהווה את הממוצע הטיפוסי לגזע לגבי תכונות טיפוסיות רצויות. סיכום הנקודות בשיפוט בנותיו של כל פר מבטא את ערכו היחסי לגבי הממוצע הטיפוסי לגזע (ראה דוגמאות של סיכומים בתעודות).

אגודת מטפחי הבקר ההולשטיני בארה"ב ניסחה את גישתה לבעייה זו בצורה ברורה ביותר: ביקורת התנובה וסיווג כללי של הגוף ולכל בחינה מטרה משלה, ואין האחת יכולה לפצות או למלא את מקום רעותה.

השפעתה של האגודה להזרעה

כ־70 אחוז מן המבכירות הרשומות היום בספר העדר ההולשטיני בארה"ב הינן ילדות

יימים. כך למשל אפשר לחזות כמעט בוודאות גמורה מתי יתמוטטו העטין, הרגליים או גופה של הפרה כולו תחת העול הכבד של תנובות חלב גבוהות.

בעוד שעד היום ניצלנו את פרותינו הטובות ביותר להעלאתה של תנובת החלב הממוצעת, הגיעה השעה לשקוד היום על הגדלת כושר ההתקיימות.

החשיבות הכלכלית של התקיימות הפרה בעדר נובעת מכמה גורמים שיש לקחתם בחשבון ואנו נדון כאן רק בחלק מהם:

● ערכה של פרה הנמכרת לבשר משך ה־תחלובה הראשונה מגיע רק לכדי מחצית מן ההוצאות שהושקעו בה עד לאותו מועד.

● משך התחלובה הראשונה מניבה הפרה רק כ־75 אחוזים מתנובת הבגרות המלאה. בתח־לובה השנייה — 88 אחוזים. מכאן שפרות המת־קיימות בעדר עד לתחלובה השביעית, השמי־נית ולאחריה הינן בעלות יתרון ברור מבחינת תפוקתן. כמו כן צורכות הן פחות יחידות מזון לכל ליטר חלב המיוצר על ידיהן בבגרות.

● פרה טובה הנמכרת לחלב תכניס לבעליה סכום כפול משווייה בשוק הבשר. לגבי בהמות טהורות־גזע ההבדל גדול עוד יותר והוא מגיע לשיאים קיצוניים כאשר המדובר בבהמות גזע־יות ממוצא משובח.

● פרות גבוהות־תנובה ובעלות מיבנה גוף וכושר השתמרות טובים מגדילות את מספר הבהמות בעדר הכשרות למכירה לחלב ולתח־לופה. בעובדה זו לכשלעצמה ישנו יתרון כלכלי רב, והדבר נכון לגבי בהמות גזעיות ולגבי המעורבות המשובחות.

מכאן שלפרות המניבות רק 100–400 ליטרים חלב מעל התנובה הממוצעת של עדרן, אך הן בעלות תכונות גופניות משובחות, המגדילות סיכוייהן להתקיימות ממושכת בעדר, שוות ב־ערכן לפרות המניבות 400–500 ליטרים מעל לממוצע, אך גרועות מן הבחינות האחרות.

אין ספק שכל בוקר יעדיף לשדך את פרותיו לפר המעניק לבנותיו איכות מצויינת, הן מבחי־נת כושר ההנבה והן מבחינת כושר ההשתמרות.

למעשה, הסלקציה לתכונות הטיפוס מתבססת בעיקר על מיבנה העטין והרגליים והימנעות משימוש בפרים שמורשים ריפיון ופגמים כל־שהם במספר רב של בהמות שבעדר.

כמות החלב המונבת על ידי הפרה ומשך חייה הפוריים הינם המדדים הנאמנים ביותר לגבי ערכה הכלכלי של הפרה. כל זיווג הנערך כיום יוסיף בהמה לעדר כעבור 3 שנים, ובעוד 9 שנים, או שהבהמה איננה עוד או שהיא ממשיכה להעניק רווחים לבעליה.

משך החיים הפוריים הממוצע למרבית הפ־רות כיום הינו ארבע וחצי שנים. פירושו של דבר שהפרות מסולקות מן העדר, בחישוב ממוצע, בטרם הגיען לגיל של 7 שנים, שהוא עדיין פיסגת חייהן הפוריים.

נתונים שעובדו לגבי צפון־מזרח ארצות־הברית מראים כי מתוך כל 100 מבכירות: 21 אחוזים הוצאו עד לתום תקופת החליבה הראשונה;

27 אחוזים מהנותרות יוצאות עד תום התקו־פה השנייה;

28 מתוך אלו שנותרו לאחר התקופה ה־שנייה מסולקות משך התקופה השלישית;

26 מתוך הנותרות לאחר התקופה השלישית, מסולקות תוך תקופת החליבה הרביעית;

32 מתוך אלו שסיימו את התקופה הרביעית נמכרות משך התקופה החמישית;

29 אחוזים נמכרות משך התקופה השישית ותקופות מאוחרות יותר.

מכאן שאחוזי הופעת הפרות לפי תקופות החליבה הוא:

מס. התקופה: 1 2 3 4 5 6 7 8 +8
% המופיעות: 100 79 58 42 31 21 15 11 8
נתונים אלה הינם ממוצעים לגבי פרות הנמכרות לחלב אך, כאמור מרביתן של הפרות נפסלות מן המשק כשתקופת חייהן הפוריה מגי־עה בממוצע ל־4½ שנים.

קיימים הבדלים עצומים בין בנותיהם של פרים שונים או בין קבוצות משפחתיות שונות. עם זאת, ישנם קווים משפחתיים בהם ניתן כמעט לחזות בוודאות הופעתם של ליקויי טיפוס מסו־

לתכונותיה הגופניות של הפרה, מחוץ לכושר הנבחה, אך יחד עם זאת אף ידוע לו שאין עוד כל טעם לראות בתכונת מיבנה מסוימת עדות לכושר הנבה גבוה כיוון שהמיתאם שבין כל תכונה בודדת בפני עצמה לבין רמת התנובה הינו נמוך ביותר, אם הינו בכלל קיים.

עם זאת, בבואו לחשב את הוצאות הטיפול הרפואי ואת ההפסדים הכרוכים בהוצאת בהמות מעדרו יודע הוא כי תכונות ההתקיימות הטובה תורמות לריווחיות הענף בהתמדה, משך כל השנים.

כמו כן אין לזלזל בתכונות המיבנה המסייעות למיכון עבודת הרפת, כגון השפעת המיקום ומיבנה הפטמות לגבי הנחלבות במכונה.

האתגר העומד לפנינו כיום הוא לשאוף ולפתח טיפוס של פרה המגיע לתנובת-חיים גבוהה, המתמיד בתנובות שיא ובעל תנובה ממוצעת גבוהה משך תקופת חיים ארוכה. הדבר מחייב טיפוח כושר הנבה גבוה בצירוף עם תכונות השתמרות והתקיימות מעולות.

אוג' 25, 1970.

פרופ' ג'ורג' טרימברגר

תרגום מקוצר מתוך „הוארדס דיירמן“

אך פרים כאלה הינם יקרי-המציאות ובמידה שאכן הם כאלה, מחיר זירמתם מרקיע שחקים ולא כל בוקר יכול להרשות לעצמו מותרות שכאלה.

עם זאת, אל לנו לשכוח כי בכל תנאי שהוא לא יהא מוצדק השימוש בפר המנחיל לבנותיו כושר הנבה הנמוך מן הממוצע המקובל בגזע או בעדר.

בדרך כלל אין להשיג נתונים לגבי מבכירות שיוצאות מן העדר תוך התחלובה הראשונה ויש להשתדל שחלקן של פסולות אלו לא יעלה על 12 אחוזים. מכוני ההזרעה זקוקים לנתונים לגבי בנותיהם של פרים אשר התקיימו בעדר משך שתיים, שלוש וכו' של תחלובות.

לעת סיכומה של אינפורמציה זו כבר לא ניתן לנצל את הפרים לגבי מספר גדול של צאצאים, אך ניתן להביא אותה כחשבון לצרכי זיווגים מיוחדים עם פרות המצטיינות במיוחד.

פרות בעלות תנובות חיים גבוהות הינן בדרך כלל בעלות ציונים גבוהים יותר לגבי שאר תכונותיהן הגופניות.

ולסיכום: כל בוקר המשכים קום לחליבת

פרותיו יודע כי יש לייחס חשיבות מרובה

המגרעות שבלידות תאומים

כרגיל תקופת ההיריון מתקצרת ב-5-10 ימים וכתוצאה מזה:

- (1) הוולדות (מתאומים) באים במגע עם הסביבה בשלב התפתחות-אוטוגאנאטית בלתי-בשל, לעומת מלידות-יחיד; (2) משקלות הלידה נמוכים בכ-5 ק"ג (7 ימים $\times$ 800 גרם = 5.6 ק"ג); (3) ההפסדים בוולדות גדולים יותר — 10%-35%, לעומת 3%-10% בוולדות מלידות-יחיד.

לגבי האם היולדת תאומים נגרמים קשיים דלהלן: (1) תקופת ה„הכנה“ מתקצרת ב-10%-20% וכתוצאה מזה — (2) צבירה פחותה של חומרי-מלאי ולעומת זה — הבאת שגר במשקל רב יותר (60-65 ק"ג).

היוצא מזה שלגבי בקר-חלב אין לשאוף כל עיקר ללידות-תאומים; ייתכן שבעדרי בקר לבשר תיתכן כדאיות לידות-תאומים, אולם גם כאן רצוייה עדיין זהירות מסויימת.

▲ כשעוברים במשקים ונוכחים בהזנחה ובזילזול בזבל האורגאני, שהינו ללא ספק גם עשיר יותר בימינו בחומרי דישון וטיוב בעקב ההזנה הגדושה במזון מרוכז, מתעוררים הרהורים ופיקפוקים לגבי כושר השיקול התכליתי והכלכלי של בעלי המשקים האלה, כיוון שיש בכך לא רק הפסד בחומרי-דשן שמצויים במקום, ללא הוצאה במזומנים עליהם, אלא שמתעורר גם החשש שטיב ואיכות תנובת השדות והגנים שלנו לוקים בשל כך. הידיעות על ירידת איכות התפוזים שלנו והפירות למיניהם, ואף הפגיעה בגודל היבולים, מן הראוי שיעוררונו למחשבה לשנות את „יחסנו“ לאצרות אלה שמתבזזים לריק.